

3. Конечкая В.П. Социология коммуникации. Учебник. – М.: Международный университет бизнеса и управления, 1997. – 304 с.
4. Костенко Н.В. Масова комунікація / Соціологія під ред. С. Макеєва. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П.Бажана, 1999. – С. 153-180.
5. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід / Пер. З англ. – К.: КІС, 2002. – 264 с
6. Луман Н. Что такое коммуникация? // Социологический журнал. – М., 1995. – № 3. – С. 114-127.
7. Терин В.П. Массовая коммуникация: социокультурные аспекты политического воздействия. Исследование опыта запада. – М. Изд-во Ин-та социологии РАН, 1999. – 179 с.

ІНФОРМАЦІЙНА МАНІПУЛЯЦІЯ VS КРИЗА ЗНАНЬ

Троцюк О. А.

студентка

Національного університету «Острозька академія»

м. Острог, Рівненська область, Україна

Інформаційну маніпуляцію широко використовують проти українців та жителів інших пострадянських територій. Основним призначенням інформаційної маніпуляції є вразити супротивника, завдати йому потужного удару без застосування фізичної сили, нівелювати його знання про об'єкт, і, в кінцевому результаті, призвести до нищення інтелектуального досвіду людства.

Сьогодні маніпуляцію застосовують у контексті міжособових взаємин та у сфері управління масовою свідомістю. «Природа маніпуляції полягає в наявності подвійної дії – разом з відкритим повідомленням маніпулятор посилає адресатові «закодований» сигнал, сподіваючись на те, що цей сигнал розбудить у свідомості адресата образи, потрібні маніпуляторові», – вважає відома дослідниця С. Кара-Мурза [4]. Дослідники, зокрема, О. Самборська [5], виокремлюють такі ознаки інформаційної маніпуляції: маніпулятивний вплив не усвідомлюється реципієнтом; низька можливість реципієнта критично аналізувати інформації; обмежена свобода в прийнятті рішення (обмежена соціальна автономність).

Попри значну кількість досліджень на цю тематику, інформаційні маніпуляції часто трапляються в сучасному світі, зокрема і в Україні. Наш народ в першу чергу потерпає від російської та проросійської

інформаційної експансії. Питання стало наскільки актуальним, що його закріплено на законодавчому рівні. У Доктрині інформаційної безпеки України, яку своїм указом Президент України затвердив 25 лютого 2017 р., зазначено, що застосування Російською федерацією технологій гібридної війни проти України перетворило інформаційну сферу на ключову арену протиборства.

Чималу роль в інформаційній боротьбі покладено на ЗМІ. Неправдива інформація у російських медіа виступає доволі дієвим способом маніпулювання думкою російських і частини українських громадян. Так, на популярних російських телеканалах «Россия – 1», «Россия – 24» за другу половину 2019-го року було зауважено велику кількість різновидів інформаційної маніпуляції.

Насамперед російські пропагандистські ешелони влади та журналісти, що обслуговують їх інтереси, докладають чимало зусиль для того, аби українці та жителі інших пострадянських територій були впевнені, що Україна деградує активними темпами, а допомагають цьому насамперед українські політики. Наприклад, відомий російських журналіст та телеведучий Дмитро Кісельов у одному із випусків програми «Вести недели» (телеканал «Росія – 24») аналізував перші 50 днів з моменту призначення В. Зеленського президентом України. У сюжеті про політику новообраного президента ведучий та журналісти доклали максимум зусиль, аби продемонструвати, що жодних змін на Україні не відбувається.

Активно російські медіа викривлюють внесок окремих діячів в розвиток українського суспільства. Так, Дмитро Кісельов неодноразово згадував про Кирила Вишинського як про одного із передових журналістів нашої країни, хоча це колишній керівник «РІА Новини-Україна» філії російського інформгентства «РІА Новини». Він звинувачується СБУ у створенні підривної проросійської інформаційної мережі на терені України та у державній зраді. На захист журналіста Кирила Вишинського неодноразово ставав і ведучий однойменних програм «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым» та «Вечер с Владимиром Соловьевым». Так, в одному із випусків кінця серпня 2019 року Соловйов спробував проаналізувати виступ Зеленського до Дня незалежності, де він згадував про дітей. Соловйов наголосив, що у Кирила Вишинського теж є мати, для якої він дитина. Також ведучий наголосив, що ця мати зверталася із листом до Зеленського, проте в Українського президента, за його словами, своє уявлення про життя.

Якщо детальніше говорити про програми «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым» та «Вечер с Владимиром Соловьевым», то в їх межах гості при кожній можливості намагаються показати з максимального негативного боку теперішню владу Україні, причому не просто її бездіяльність, а узагалі тотальну неспроможність щось змінити.

Натомість у позитивному світлі у цьому випуску відгукуватися про представників «Опозиційного блоку», президенство В. Януковича тощо. тривалість програми перевищує 3 години, відтак увесь вечір вихідного дня росіянам та іншим глядачам телеканалу «Россия – 1» пропонують слухати роздуми ніби-то фахівців про проблеми на Україні, автоматично не лишаючи часу на розмови (тим більше роздуми) про важливі теми російського суспільного життя. На наш погляд, такий регламент програми не тільки негативно впливає на гідність українського народу, а й не дає інформації для роздумів про Росію тамтешнім мешканцям, тобто відводить їхню увагу від нагальних проблем брехнею про сусідню державу.

Є низка підстав стверджувати, що викривлення історії та сучасного бачення суспільно-політичного життя в Україні суттєво шкодить глядачам каналів, адже паплюжиться українська ідентичність, зміщується бачення історії країни, нівелюється внесок українців у розвиток своєї держави.

Отже, інформаційні маніпуляції спрямовані на зміни в громадській думці, масовій свідомості. Їх основна мета, аби люди забули про те, що вони знають, і почали вірити у штучно спроектовану вигідну комусь реальність. Українців повинні боротися із маніпуляцією інформаційного характеру. Найкращий спосіб – навчити суспільство критичного мислення та запровадити навчання медіаграмотності на постійній основі. Глядачі мають навчитися порівнювати інформацію у різних ресурсах, звертати увагу на масштаб інформаційного сюжету, згадку про документи, коментарі фахівців тощо. Якщо нічого із переліченого немає, то вважати повідомлення правдивим теж немає підстав.

Література:

1. Вести. Россия 24. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yd4LjQ478>
2. Вечер с Владимиром Соловьевым. Россия-1. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=fvA0Ckthlfc>
3. Гребінь Н. В. Зміст маніпуляції як різновиду прихованого психологічного впливу. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 21. С. 80-93
4. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. М.: Рефл-бук, 2003. 134 с.
5. Самборська О. В. Соціально-психологічні механізми переконуючого впливу: Дис. канд. психол. наук: 19.00.05 / Київський ун-т ім. Т. Шевченка. К., 1997. 190 с.